

Bemærkninger til forslaget

1. Vedrørende fri proces og retshjælp

De nuværende grænser fremgår af bekendtgørelse nr. 573 og 574 af 17. december 1980.

Bevilling til fri proces forudsætter for forsørgeres vedkommende, at éns socialindkomst ikke overstiger 110.000 kr. og for ikkeforsørgeres vedkommende 83.000 kr. Hertil lægges 15.000 kr. for hvert barn under 18 år, som forsørges af ansøgeren.

For så vidt angår retshjælp gælder en endnu lavere grænse. I den nævnte bekendtgørelse er det fastsat, at berettigede til retshjælp er personer, hvis socialindkomst ikke overstiger 80.000 kr. med tillæg af 7.000 kr. pr. barn under 18 år, som forsørges af den, der søger retshjælp.

Udviklingen siden disse beløbs fastsættelse har medført en afgørende ændring i befolkningens mulighed for at nyde godt af disse goder, der er overordentlig væsentlige i et retssamfund.

Således skønnede Justitsministeriet, at 70-75 pct. af befolkningen i 1979 ville opfylde de økonomiske betingelser for fri proces. Denne procentdel er nu nede på omkring 30 pct. For tiden kan alene 20-25 pct. regne med at opfylde betingelserne for advokatretshjælp.

Denne udvikling betyder i realiteten, at en ufaglært, gift person som regel ikke kan få fri proces eller advokatretshjælp i forbindelse med en arbejdsskadesag, en lejesag, en feriesag, en lønsag eller lignende. Udviklingen betyder også, at mindre erhvervsdrivende i langt de fleste tilfælde vil være afskåret herfra.

I realiteten er det herefter alene modtagere af pensioner og kontanthjælp, der er berettigede. Selv en modtager af arbejdsløsheds- og sygedagpenge vil i mange tilfælde ikke kunne få fri proces eller retshjælp. Dagpengene udgør i dag kr. 2.052 pr. uge.

De, der har mulighed for at få fri proces eller retshjælp, vil herefter typisk være persongrupper, der intet behov har herfor.

Det viser sig da også, at udgifterne til disse former for hjælp har været faldende i absolutte tal.

Det afgørende er imidlertid, at denne udvikling, som regeringen ikke har ønsket at modvirke, rent faktisk betyder, at en meget stor del af befolkningen er afskåret fra at betjene sig af det retssystem, der gerne skulle være til alles gavn, og hvor den økonomiske ulighed ikke burde være nogen afgørende hindring. Det er efter forslagsstillernes opfattelse i strid med væsentlige retsprincipper, at der er sket en så markant forværring i samfundets tilbud til dets borgere om medvirken til, at ret kan ske fyldest.

Efter den tidligere, socialdemokratiske regerings opfattelse var tilstanden allerede i 1980-81 ikke tilfredsstillende. Det var baggrunden for, at regeringen i 1981 nedsatte et udvalg vedrørende retshjælp »med henblik på at tilvejebringe en almindelig forbedring af adgangen til retshjælp«. Hensigten var, at udvalget skulle »gennemgå de forskellige eksisterende retshjælpsordninger, således at der herved tilvejebringes et grundlag for mere langsigtede overvejelser vedrørende mulighederne for en samlet planlægning og koordinering inden for retshjælpsområdet«.

Det var imidlertid *ikke* hensigten, at udvalgsarbejdet skulle trække så langt ud, at konsekvensen blev den ovenfor beskrevne.

Dette skete imidlertid. Ved regeringsskiftet i 1982 blev udvalgets arbejde sat i stå, og først gentagne forespørgsler om baggrunden herfor medførte, at udvalget efter en reorganisering blev sat i gang i 1984.

Foreløbig har udvalget alene – efter direktiver fra regeringen – fremsat forslag om *bespareser* på procesområdet i relation til fri proces.

Udvalget har endnu ikke afgivet betænkning, og det må antages at vare adskillige måneder, før dette sker. Det vil igen betyde, at en ændring af lovgivningen og en ændring af indtægtsgrænserne (som justitsministeren ønsker at vente med, til udvalgsarbejdet foreligger færdigt), tidligst kan ske om 1 til 2 år.

Forslagsstillerne finder ikke dette acceptabelt. Man er selvsagt nødt til at afvente udvalgets forslag vedrørende en mere samlet planlægning og